

ος και ο Ανδρέας Χατζηκυριάκος το 1930

ησε το 1930 για μια περιοδεία ανά τα βιομηχανικά εργοστάσια του εργοστάσιον της Ελληνικής Ερσιουργίας, στον Ποσειδάριον Ανδρέας Χατζηκυριάκος, πρόεδρος τότε του Συνδέσμου Βιομηχανικών, με προσεκτικώτατο ενδιαφέρον τα πάντα, ο αληθινά ενθουσιάζων έφθασε στην "έκθεσι", όπου εμφανίσθησαν, σε γραμμικά επιτεύγματα, δεν απέκρυψε την ικανοποίησίν του. "Είμαι τα κασμήρια σας, αλλά ξεδεύονται;". "Ανάρπαστα ντησε ο Χατζηκυριάκος. "Μπα! Χαίρω πάρα πολύ γι' με μεγαλύτερη έμφασι πρόσθεσε: "Τόση ήταν η επιτεύγματα ποσότητες και η γειτονική και νέα φίλη μας Τουρκοεργασιακή εγχωρία ζήτησι να ανταποκριθούμε και σ' αυτήν την ερώτησι. Προμήνυμα θέλλας για όσους τον ήξεραν. "Μπράβον εν μεγαλώσατε τις εγκαταστάσεις, να προσλάβετε και εργαζομένους και στην εγχωρία ζήτησιν πληρέστερα και στις ερωτήσεις, κύριε πρόεδρε, με τι χρήματα; Δεν είχαμε άλλα κεφάλαια; Μου εξηγήσατε και σας είπα όχι; Άκουσε αγαπητέ μου απορροφήση τους 90 χιλιάδες καινούργιους έλληνες εργάτες χρόνον, οι ελληνίδες, αν όχι η βιομηχανία; Τα παρακαλώ η Μακεδονία; Απ' αυτά δεν έχω καμιά άλλη αξίωσι, παρ' όσον της ζωής των αγροτών. Τίποτε άλλο. Τα υπόλοιπα τα είχαμε παρών [προσθέτει ο συγγραφέας] στη στικτομυθία ο Χατζηκυριάκος έμεινε, κυριολεκτικά άναυδος. Ίσως γιατί άκουσε ο Χατζηκυριάκος την έκτακτη βιομηχανική του ζωή, τον πρωθυπουργό και τον λαόν, να επισημαίνη με τόση κατηγορηματικότητα την ανάγκη της βιομηχανίας. Ο Μεγάλος Έλληνας Ηγέτης είχε συλλογιστεί

κό αναφέρεται από τον δημοσιογράφο και συγγραφέα παρατίθεται στο Μέγα Ελληνικόν Βιογραφικόν Λεξικόν

7. 1929-1932: Το στοίχημα της «μεγάλης τετραετίας»

7.1. 1929-1930: «Να γίνη η Ελλάς αγνώριστος»

Το όραμα του Βενιζέλου στην τετραετία αυτή ήταν μία καπιταλιστική οικονομία, με γοργούς ρυθμούς ανάπτυξης. Προτεραιότητά του, η επέκταση και ο εκσυγχρονισμός της αγροτικής παραγωγής. Το 1929 ιδρύθηκε η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, με σκοπό τη διαχείριση της αγροτικής πίστης, την οποία έως τότε ασκούσε η ΕΤΕ, σφραγίζοντας έτσι τον κύκλο της τραπεζικής μεταρρύθμισης. Παράλληλα, στις προθέσεις της βενιζελικής διακυβέρνησης περιλαμβάνονταν μεγάλης έκτασης εγχειρίσματα βελτιωτικά-αντιπλημμυρικά έργα, ιδίως στη Μακεδονία, καθώς και διευρυση-βελτίωση των δικτύων κοινής ωφελείας. Όλο το φιλόδοξο πρόγραμμα όμως χρειαζόταν γενναίες επενδύσεις, που καλύφθηκαν κυρίως με εξωτερικό δανεισμό (ας σημειωθεί ότι επί Βενιζέλου το εξωτερικό χρέος άγγιξε το υπέρογκο ποσό των 32,7 δισεκατομμυρίων δραχμών, έναντι των 27,8 δισεκατομμυρίων δραχμών που παρέλαβε).¹¹⁷

Αλλά και για τη βιομηχανία υπήρχαν σχέδια κατά τη δεύτερη αυτή εποχή του βενιζελισμού. Ο πρωθυπουργός προσανατολιζόταν στη βιομηχανική επέκταση, άρα και στη διευρυμένη εργατική απασχόληση, πάση θυσία, έστω και αν κάτι τέτοιο συνεπαγόταν δραματικά χαμηλές αμοιβές. Ωστόσο, οι βασικοί άξονες της βιομηχανικής πολιτικής θα συνοψίζονταν στο δίπτυχο: προστατευτισμός-παρεμβατισμός, αρχή που εδραιώνεται και παγιώνεται τη μεταβενιζελική περίοδο.

Πάντως, ο Βενιζέλος επανέρχεται στο πολιτικό προσκήνιο με τον αέρα της ανανέωσης και της αναβάθμισης, αντανακλώντας άλλωστε και τη σφοδρή επιθυμία της ελληνικής κοινωνίας.

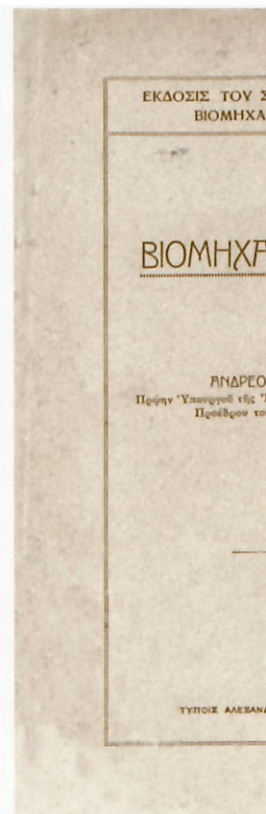
Ο Ανδρέας Χατζηκυριάκος κινήθηκε σε αυτή την προοπτική. Ως πρόεδρος του ΣΕΒΒ για την προσεχή διετία, ύστερα από τις εκλογές της 10ης Φεβρουαρίου 1929 και της 9ης Μαρτίου 1930,¹¹⁸ ευχόταν να στραφεί η μέριμνα της νέας κυβέρνησης με την ίδια ένταση και στη βιομηχανία. Ένα πρώ-

το βασικό βήμα θα αποτελούσε η αναγνώριση των δικαιωμάτων της εργοδοσίας, όπως είχε γίνει και στην Ευρώπη. Προέβλεπε ωστόσο ότι η ιδέα της σοβαρής βιομηχανικής πολιτικής είχε ακόμη πολύ δρόμο να διανύσει. Εξάλλου, το 1929 και με δικά του έξοδα, είχε φροντίσει να εκδώσει την αρθρογραφία του σε ιδιαίτερο τεύχος, επιθυμώντας μεθοδικά να συνοψίσει και να κοινοποιήσει τις θέσεις του βιομηχανικού κόσμου.¹¹⁹

Ο Χατζηκυριάκος, όμως, θα αποδειχτεί το πρόσωπο-κλειδί για την προαγωγή των ζητημάτων της βιομηχανίας, όχι μόνο υπό την ιδιότητα του προέδρου στον Σύνδεσμο. Ο Βενιζέλος, στοχεύοντας στη δημιουργία μιας σύγχρονης αστικής δημοκρατίας, θέλησε να ενεργοποιήσει εν τάξει το θεσμό της Γερουσίας, που προβλεπόταν ήδη από το Σύνταγμα του 1927. Οι πρώτες, λοιπόν, εκλογές για την ανάδειξη των μελών της πραγματοποιήθηκαν, με διετή καθυστέρηση, τον Απρίλιο του 1929. Και ποιος άλλος θα μπορούσε να εκλεγεί ως αντιπρόσωπος του βιομηχανικού κόσμου, εκτός από την πλέον εμβληματική μεσοπολεμική φυσιογνωμία του, τον Ανδρέα Χατζηκυριάκο; Με τις αυξημένες αυτές αρμοδιότητες, ο γερουσιαστής-πρόεδρος όχι μόνο δεν θα εγκαταλείψει τον Σύνδεσμο –ας σημειωθεί ότι, κατά την έρευνα των πρακτικών, προκύπτει πως ελάχιστες φορές απουσίαζε από τις συνεδρίες της διοικητικής επιτροπής του ΣΕΒΒ– αλλά θα συμβάλει, στο μέτρο του δυνατού, στην προώθηση και στην επίλυση των προβλημάτων του κλάδου που εκπροσωπούσε.

ΑΙ ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ

Κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς Γερουσίας ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ βιομηχανικοῦ κόσμου ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἐξελέγη διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας ὑπὸ τῶν βιομηχανικῶν τμημάτων ὄλων τῶν ἐπιμελητηρίων τοῦ Κράτους ὁ κ. Ἀνδρέας Χατζηκυριάκος, Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων καὶ Βιοτεχνῶν. Ἡ ἐκλογικὴ τοῦ κ. Α. Χατζηκυριάκου εἶνε μὲν ἀφ' ἑνὸς δικαίᾳ ἀναγνώρισις τῶν προσπαθειῶν, τὰς ὁποίας ἔχει καταβάλλῃ ὁ κ. Χατζηκυριάκος καὶ τοῦ ζήλου, τὸν ὁποῖον δεικνύει ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς βιομηχανίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔκφρασις πλήρους ἐμπιστοσύνης τοῦ βιομηχανικοῦ κόσμου πρὸς τὸν κ. Α. Χατζηκυριάκον διὰ τὴν προάσπισιν ἐκ μέρους τοῦ τῶν συμφερόντων τῆς βιομηχανίας.

Αριστερά, το Σύνταγμα του 1927 που ορίζει τις αρμοδιότητες του ΣΕΒΒ. Τον Απρίλιο του 1929, ο Ανδρέας Χατζηκυριάκος, ως εκπρόσωπος του βιομηχανικού κόσμου, εκλέγεται πρόεδρος της Γερουσίας (Περ. Βιομηχανική και Βιοτεχνική, Απρίλιος 1929 - Μπενάκειος Βιβλιόθηκη).

Δεξιά, το 1929, ο ΣΕΒΒ προέβλεπε ότι η ιδέα της σοβαρής βιομηχανικής πολιτικής είχε ακόμη πολύ δρόμο να διανύσει. Εξάλλου, το 1929 και με δικά του έξοδα, είχε φροντίσει να εκδώσει την αρθρογραφία του σε ιδιαίτερο τεύχος, επιθυμώντας μεθοδικά να συνοψίσει και να κοινοποιήσει τις θέσεις του βιομηχανικού κόσμου (Αρχειό Βοβολίνης).

